

Azərbaycanın təbiəti

Yüksək dağ çəmənləri

Foto: Nigar Ağayeva

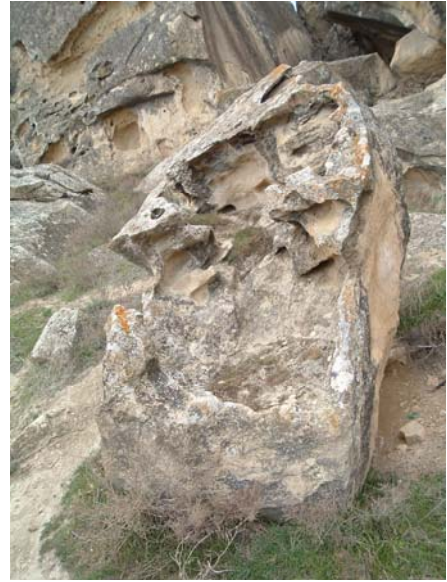
Azərbaycanın təbiəti öz relyefi, iqlim, flora və faunasının müxtəlifliyinə və rəngarəngliyinə görə fərqlənir. Təbii xüsusiyyətlərinə görə Respublikanın ərazisi 4 fiziki- coğrafi vilayətə bölünür: Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz (Naxçıvan MR ilə), Lənkəran təbii vilayəti (Talış) və Kür-Araz ovalığı.

Dağ mənzərəsi

Foto: Nigar Ağayeva

Şimalda isə Böyük Qafqaz sıra dağlarının buzlarla örtülü Yan və Baş Qafqaz silsiləsi uzanır. Qərbdə və cənub-qərbdə isə daha mürəkkəb quruluşa malik olan və Böyük Qafqaza nisbətən alçaq olan Kiçik Qafqaz sıra dağları yerləşir. Cənub-şərq istiqamətində, Xəzərin sahilı boyu Talış dağları uzanır. Dağlar arasında qalan geniş ərazini Kür-Araz ovalığı tutur. Xəzər dənizinə doğru Abşeron yarımadası uzanır.

Qobustan

Foto: Nigar Ağayeva

Ərazi quru və rütubətli subtropik iqlim qurşağından tutmuş soyuq iqlim qurşağına qədər iqlim qurşaqlarına bölünür.

Əsas iqlim qurşaqları aşağıdakılardır: ovalıqların yarımsəhra qurşağı, dağətəyi yarımdüzənlik (Aralıq dənizi), dağ-meşə (alçaq-və orta dağlar), yüksək dağ subalp, alp və nival.

Qafqazın alp çəmənlikləri

Foto: Nigar Ağayeva

Nisbətən geniş ərazini Kür-Araz ovalığını əhatə edən yarımsəhra qurşağı təşkil edir.

Ölkənin bitki örtüyü də özünəməxsusluğu ilə diqqəti cəlb edir. Azərbaycanda 125 fəsiləyə aid olan 4100-dən artıq bitki növü məlumdur ki, bunların 9%-i endemik növlərdir.

Dünyanın başqa heç bir yerində rast gədinməyən eldar şamı; Kürün aşağı axarlarında bitən Xəzər şanagülləsi, quraqlıq rayonlarda isə daşlıq astraxalı və s. bitir.

Burada həmçinin şərq fıstığı, Qafqaz vələsi, müxtəlif növ palıd (şabalıdyarpaq, cənub, gürcü, saplaqlı, araz, adi, daş), dəmirağac və s. kimi qiymətli bitkilər bitir. Meşələr çox böyük torpaq qoruyucu və aşınmayadavamlı xüsusiyyətə malikdir.

Talışda dəmirağac, şabalıdyarpaq palıd, ipək akasiya, dzelkva və s. ağaclarla zəngin rütubətli hirkan meşələri yayılmışdır.

Naxçıvan ərazisində kserofitlər üstünlük təşkil edir.

Arı yuvası
Foto: Aida Ağayeva

Şirvan
Foto: Seymur Məmmədov

Xəzər lotusu
Foto: Maksim Malçuk

Heyvanlar aləmi də müxtəlifdir, bu rəngarənglik təbii zonalara görə dəyişir. Belə ki, yarımşəhra ərazilərdə gəmiricilər (çöl siçanı, qırmızıquyruq qum siçanı, ərəbdovşanı, boz siçancıq, ev siçanı, dovşan və s.); ceyran, tülkü, çaqqal, safsar, porsuq; quşlardan isə leylək, bəzgək, dovdaq, qaz, qırmızıdöş kazarka və s. yayılmışdır. Çoxlu sayda sürünənlər, o cümlədən aralıq dənizi tısbağası, uzunayaq Şneyder kərtənkələri, qızıl təlxə, yatağan ilan, kələz ilan, gürzəyə və s. rast gəlinir.

Aralıq dənizi tısbağası

Foto: Nicat Həsənov

Ceyranlar. Şirvan Milli Parkı

Foto: Aynur Əhmədova

İki hürküclü dəvələr

Foto: Saymon Aspinal

Naxçıvan ərazisində leopard, kaftar, müxtəlif növ yarasalar; quşlardan boz kəklik, qırqovul, vəhşi çöl göyərçini, ağbaş kərkəs, qayalıq sittası, dam bayquşu, qırmızıqanad tixodrom və s. geniş yayılmışdır. Sürünənlərdən xəzər gekkonu, qafqaz kələzi, ilanbaş kərtənkələ, aralıqdənizi tısbağası, dam ilanı və gürzəyə təsadüf olunur.

Qafqaz kələzi

Foto: Aynur Əhmədova

Adi suilanı

Foto: Saymon Aspinal

Baharın gəlməsi

Foto: Nigar Ağayeva

Parabüzən

Foto: Nigar Ağayeva

Meşə qurşağında əsas etibarilə də Böyük Qafqazda Qafqaz maralı, cüyür, ayı, vaşaq, meşə pişiyi, daşlıq və meşə dələsi, gəlincik, Zaqafqaziya sincabı, süleysin; quşlardan - böyük zolaqlı ağacdələn, adi süzər, meşə sərcəsi, qarquşu, sitta, baltadimdik, qaratoyuq, arıquşu və s.; Talışda isə - leopard, vaşaq, porsuq; sürünənlərdən - qalxansifət, koramal; amfibilərdən - Kiçik asiya qurbağası geniş yayılmışdır.

Dağıstan turu (Böyük Qafqaz), Bezoar keçisi (qaya keçisi) və daş qoyunu (Kiçik Qafqaz), serna subalp və alp qurşaqları üçün xarakterik heyvanlar hesab olunur, yay aylarında hündür dağlara qalxan örüşdəki mal-qaraya hücum edən canavarlara da rast gəlinir.

Quşlardan Qafqaz uları (Böyük Qafqaz) və Xəzər uları (Kiçik Qafqaz), Qafqaz tetrası, Alp dolaşası, qırmızıdimdik qarğa, odquyruq; sürünənlərdən isə qayalıq kərtənkələsi yayılmışdır. Respublikanın çayları və Xəzər dənizi - siyənək, bölgə, nərə, uzunburun, qızılbalıq, kütüm, çəki, çapaq, xəşəm, kiləkə, minoqa və s. balıqlarla zəngindir.

Xəzər dənizində həmçinin Xəzər suitisi kimi endemik növ də yayılmışdır.

Xəzər suitisi

Foto: Nicat Həsənov

Gözoşşayan yosun « naxışları »

Foto: Aynur Əhmədova

Ölkə ərazisinin relyef və iqliminin müxtəlifliyi çoxsaylı və müxtəlif növ bitki və heyvanların yayılması üçün əlverişli şərait yaradır, bu isə ekoturizmin və xüsusən onun bir qolu olan bərdvoçinqin (quş müşahidəsi) inkişafına təkan verir. Azərbaycanda quşları, onların həyatının əsas dövrlərini (qışlama, köçmə, yuvalama) bütün il boyu müşahidə etmək olar. Burada qamışıqlarda yayılan vağ, ibis və qarabatdaqların qarışıq nəhəng yuvalama koloniyalarına rast gəlinir. Adalarda qağayı, sterna və hətta qarabatdaqların, istifadəsiz qalmış neft platformalarında isə qağayı və sternaların yuvalama koloniyalarını görmək olar.

Kiçik qarabatdaq qrupu
Foto: Saymon Aspinal

Boz vağın balaları
Foto: Elçin Sultanov

Bıqlı arıquşular
Foto: Saymon Aspinal

Qışda düzənliklərdə minlərlə bəzgək dəstələrinə, yüksək dağlardan yem dalınca düzənliklərə uçub gələn kərkəs və qartallara rast gəlinir. Xəzər sahili boyu və eləcə də göllərdə yayılan, böyük toplanı əmələ gətirən su quşlarının müxtəlifliyi diqqəti cəlb edir.

Adi axraqıl
Foto: Saymon Aspinal

Zeytun aęacı
Foto: Saymon Aspinal

Kəpənək
Foto: Saymon Aspinal

Bir sözlə, təbiəti sevən və ona dəyər verən hər bir kəs, burada maraqlı müşahidələr və tədqiqat sahəsi əldə etmiş olur. Bunun üçün isə heç də mütləq alim olmaq vacib deyil. Əgər Azərbaycanın təbiəti ilə, cəmiyyətimizin fəailiyyəti ilə tanış olmaq və bizimlə əməkdaşlıq etmək (maarifləndirici, ekspedisiya və s.), quşların müşahidəsi haqqında ətraflı məlumat almaq istəyirsinizsə, bizə yazın, sizin suallarınızı məmnuniyyətlə cavablandırırıq.

Qobustan

Foto: Nigar Ağayeva

Lalələr

Foto: Nigar Ağayeva